

Les fagteksten: "Lesing og lesestrategier i yrkesfag". Bruk gjerne lesestrategien "Les høyt i gruppe".

Gå i grupper på 3–4 og fordel roller a, b, c og ev. d. A leser første avsnitt høyt. Deretter kommenterer b kort, gjenforteller eller stiller spørsmål til det som ble lest. C og d lytter. Deretter blir rollene endret slik at b leser høyt, c kommenterer e.l. mens d og a lytter.

Lesing og lesestrategier i yrkesfag

Av Ingeborg M. Berge, universitetslektor ved Lesesenteret, UIS

I skolen har det vært tradisjon for å se leseopplæringen utelukkende som en oppgave for grunnskolen. Med innføringen av Kunnskapsløftet 2006 har det tradisjonelle synet på lesing og leseopplæring endret seg. Til grunn for Kunnskapsløftet ligger en forståelse av at *alle* lærere har et ansvar for å styrke lesekompetansen til elevene i *alle* fag, og at elevenes lesekompetanse er i en kontinuerlig utvikling. Med fagfornyelsen bekreftes dette synet i overordna del av læreplanen, der det fremheves at utvikling av lesing som grunnleggende ferdighet har betydning for hele opplæringsløpet. «Det går for eksempel en sammenhengende linje fra den første lese- og skriveopplæringen til det å kunne lese avanserte faglige tekster» (Regjeringen.no 2017, s. 11).

De tekniske sidene ved lesingen, eller avkodingen, mestrer de fleste elevene når de starter på ungdomsskolen. Det mange lærere på høyere trinn erfarer er at elevene trenger lesetrening i å forstå ulike fagspesialiserte tekster. For å kunne mestre krav til lesing i samfunns- og arbeidsliv er det viktig med gode leseferdigheter, og vi ser at kravene til tekstkompetanse øker. Videreutviklingen av leseferdigheter som foregår i videregående skole handler om å forstå krevende fagtekster. I møte med tekstene er det mange nye ord og begreper som skal forstås. For elever på yrkesfag er god ordforståelse like viktig i det praktiske arbeidet i f.eks. verkstedet, på kjøkkenet eller i frisørsalongen, som i teoritimene. Ved å støtte elevene i arbeidet med å forstå avanserte tekster i faget, bidrar skolen til kvalifisering for et arbeidsliv i stadig endring.

Lesestrategier – nyttige verktøy

I overordnet del av læreplanen legges det vekt på at elevene skal lære å lære for å utvikle selvstendighet. Det vil innebære opplæring i å bruke lesestrategier som verktøy i arbeidet med å forstå ulike tekster. Mange elever vet ikke hva de skal gjøre for å forstå det de leser, og de vet ofte ikke hvordan det er hensiktsmessig å lese tekster i fagene, det være seg læreboka eller andre tekster, trykte som digitale. Elevene mangler gjerne også gode kontrollstrategier som avdekker når de *ikke* forstår det de leser. Lesestrategier bør derfor være en naturlig del av læringsarbeidet i alle fag i form av eksplisitt undervisning der strategiinnlæringen er målet med opplæringen. Lesestrategier kan defineres som målrettede forsøk på å avkode tekst effektivt, forstå ord og konstruere mening i tekst (Afflerback, Pearson & Paris, 2008), og det er når vanlige, automatiserte ferdigheter ikke strekker til at vi trenger strategier. Lesere som bruker strategier er aktive, vet hva som er målet med lesingen og hvordan det kan være hensiktsmessig å gå fram for å forstå det en leser. Vi sier gjerne at strategier er framgangsmåter for å nå bestemte mål. Et viktig poeng med lesestrategier er at tiltak leseren aktivt setter i verk må henge tett

sammen med formålet med lesingen, hvilken type tekst en skal lese og de erfaringene leseren har med seg inn i lesingen. Erfarne lesere har et repertoar av arbeidsmåter de kan ta i bruk, utvikle og tilpasse, slik at forståelsen blir utviklet optimalt. Gode lesere vurderer også om strategiene har ført til god forståelse. De overvåker lesingen og er bevisst på *hvilke* strategier som må settest inn og *når* de trengs.

Eksempler på lesestrategier

I arbeid med lesing og lesestrategier vil det gjerne inngå både skrijving og samtale. I filmen om lesing av internkontrollforskriften blir flere lese- og skrivestrategier tatt i bruk. De sentrale lesestrategiene er:

Søkelesing:

Å kunne orientere seg raskt i en større tekst for å finne fram til akkurat det en har brukt for.

Nærlesing:

Å lese sakte og nøyaktig, gjerne repetert.

Strategiene brukes i løpet av undervisningens tre hovedfaser; før – under – etter. Her er en oversikt over fasene og strategier valgt til bestemte formål:

Faser i undervisningen	Lese- og skrivestrategi	Formål
Før de leser teksten	Trekolonnenotat («tror»)	Lære ord Aktivere førkunnskaper
Underveis mens de leser	Søkelese Nærlese og notere i kolonneskjema med spørsmål	Finne informasjon (riktig paragraf) Forstå informasjon
Etter at de har lest	Tankekart Post it-lapp på tavla Trekolonnenotat («vet»)	Oppsummere det de har lært Sjekke egen forståelse

Litteratur:

Afflerback, P., Pearson, P. D. & Paris, S. G. (2008). Clarifying differences between reading skills and reading strategies. *The Reading Teacher*, 61, 364–373.

Regjeringen.no (2017) Hentet fra <https://www.regjeringen.no/contentassets/37f2f7e-1850046a0a3f676fd45851384/overordnet-del---verdier-og-prinsipper-for-grunnoppleringen.pdf>

Oppsummering og spørsmål til diskusjon:

- Hva er god oppstart på undervisningen slik du ser det? Hvordan vil du vurdere måtene lærerne i filmen starter opp hver sin time der tema er HMS og internkontrollforskriften?
- Hvordan tilrettelegger lærerne i filmen for søkelesing? Finnes det tekster i ditt fag hvor leseren må bruke søkelesing? Gi eksempel.
- Hvordan tilrettelegger lærerne i filmen for nærlesing? Finnes det andre tekster i ditt fag enn lovtekster hvor det er hensiktsmessig å nærlese?
- Er det å søkelese og nærlese tekst viktig i yrker som faget kvalifiserer for? Gi eksempel.
- Ulike lærere velger ulike arbeidsmåter fordi de har ulik erfaringsbakgrunn, men også fordi de kjenner elevene og tilpasser undervisningen til målgruppa. Slik er det også i filmen der de to lærerne avslutter timen med ulike arbeidsmåter. Beskriv det lærerne gjør og vurder læringsutbytte det kan ha for elevene.